

УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У НАДАННІ ДОПОМОГИ БІЖЕНЦЯМ

О. І. Котляр,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
міжнародного права
і міжнародних відносин
Закарпатського державного
університету

Набуваючи глобальних розмірів, проблема біженців висунула перед людством масу практичних завдань та етнічних проблем, зокрема як організації допомоги біженцям повинні реагувати на неочікувані і великомасштабні переміщення населення, який ступінь обов'язковості для держав тримати свої кордони відкритими для людей, котрі шукають притулку, яка різниця між біженцями та іншими типами мігрантів, чи можливо домогтися безпеки для біженців у їхніх власних країнах, що можна зробити, аби попередити втечу громадян з їхніх країн, як допомогти біженцям налагодити своє життя там, де вони опинилися.

Метою статті є об'єктивне і всебічне дослідження діяльності міжнародних організацій у становленні та розвитку інституту біженців. Об'єкт дослідження — інститут біженця як феномен міжнародної політичної реальності. Предметом дослідження є закономірності формування поняття біженця, вироблення міжнародно-правових норм та механізмів захисту біженців.

Нині проблемою біженців в Україні займаються такі вчені, як М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, М. М. Гнатівський, В. Н. Денисов, А. І. Дмитрієв, В. І. Євінтов. У їхніх працях досліджується захист прав людини і безпосередньо біженців. Розкриттю питання біженців у світі та в Україні присвячено роботи О. А. Малиновської, О. Р. Посєдинок.

Перші кроки щодо формування інституту прав біженців були зроблені Лігою Націй, у рамках якої було прийнято універсальні міжнародні договори, якими поняття «біженець» поширювалося на цілі групи іноземців, що не користувалися захистом держави.

Офіційно міжнародні зусилля з надання допомоги біженцям вперше були розпочаті у серпні 1921 р., коли Міжнародний комітет Червоного Хреста звернувся до Ліги Націй із закликом допомогти більш ніж мільйону російських біженців, яким довелося залишити свої домівки у ході громадянської війни у Росії. Пройшла перша конференція з питань біженців, на якій було прийнято рішення про заснування посади Верховного комісара у справах російських біженців. Діяльність Верховного комісара повинна була здійснюватися зі згоди відповідних держав і мала виключно неполітичний характер та виконувала такі функції, як визначення правового статусу біженців, організація репатріації або «розміщення» біженців у країнах, що здатні їх прийняти, проведення робіт з надання допомоги біженцям [1, 15]. Виконання цих функцій призвело до розробки ряду угод, що стосувалися певних груп біженців. У 1922 р. було прийнято Угоду про видачу посвідчень російським біженцям, в якій визначено перелік вимог, виконання яких мало передувати видачі посвідчень. Займався цією справою перший Верховний комісар Ліги з проблем російських біженців норвежець Ф. Нансен. Він організував Міжнародну конференцію, на якій було вирішено видати біженцям проїзні документи та документ для посвідчення особи, що охрестили «нансеновськими паспортами». Після невдалого завершення переговорів з Радянським Союзом про репатріацію російських біженців, Нансен очолив рух з прийняття допоміжних засобів, спрямованих на забезпечення надійного правового статусу для біженців у державах, що їх приймають. Підписані тоді перші угоди [2] у майбутньому стали основою Конвенцій про статус біженців, прийнятих в 1933 та 1951 рр.

Ф. Нансен створив апарат, який пізніше став основою Управління Верховного комісара в справах біженців ООН. Він тісно співпрацював з Міжнародною організацією праці і в результаті допоміг знайти роботу 60 тисячам біженців. Варто наголосити на тому факті, що у 1922 р.

Розглянуто процес становлення та розвитку інституту біженця. Автор відзначає, що статус біженця займає правовий простір, що характеризується, з одного боку, принципом суверенітету держав і пов'язаними з ним принципами територіального верховенства і самозбереження, а з іншого боку – гуманітарними принципами, що впливають з норм міжнародного права і договорів.

Ключові слова: біженець, конвенційний біженець, міжнародне гуманітарне право, права людини

Нансену за його роботу було присвоєно Нобелівську премію миру. З 1954 р. УВКБ ООН щороку нагороджує медаллю Нансена осіб, які внесли вклад у надання допомоги біженцям. Після його смерті в 1930 р. справу продовжило Міжнародне бюро Нансена, основним завданням якого стало надання біженцям матеріальної допомоги і політичної підтримки.

У 30-і роки міжнародне співтовариство зіткнулось з проблемою, що виникла в зв'язку з масовою втечею людей з нацистської Німеччини. І хоча Ліга Націй відмовилась від безпосереднього фінансування допомоги біженцям, вона призначила американського професора і журналіста Джеймса Макдональда незалежним Верховним комісаром у справах біженців з Німеччини. Щоб організувати розселення єврейських біженців, Макдональд в 1933–1935 рр. вів боротьбу проти обмежень на імміграцію, які існували в багатьох країнах світу [3, 6].

Проблема біженців у передвоєнні роки стала проблемою багатьох держав. Такі міжнародні інститути, як Міжнародне управління Нансена, Міжурядовий комітет у справах біженців, Адміністрація допомоги та відновлення Об'єднаних Націй та Міжнародна організація у справах біженців, вели активну роботу.

За час Другої світової війни та в перші повоєнні роки відбувалося найбільше в сучасній історії переміщення населення. За приблизними оцінками, у травні 1945 р. в Європі було приблизно 40 мільйонів переміщених осіб, не рахуючи німців, які втікали від наступу радянських військ, та іноземців, свого часу насильно вивезених до Німеччини на роботу. Крім того, із Радянського Союзу, Польщі, Чехословаччини та інших країн Східної Європи було вигнано приблизно 13 мільйонів етнічних німців, яких почали називати депортованими особами [4, 15].

Для вирішення питання переміщення людей в Європі у 1943 р. була розгорнута робота Адміністрації допомоги та відновлення з широкими повноваженнями щодо надання допомоги та відновлення розорених територій. Ця організація (United Nation Restavration and Reparation Administration – ЮНРРА) допомагала усім особам, переміщеним через війну, а не тільки біженцям, які покинули свої країни. За 1943–1945 рр. ЮНРРА надала допомогу тисячам біженців на зайнятих союзними військами територіях, хоча Радянський Союз не дозволяв їй працювати в окупованій ним зоні. ЮНРРА до 1945 р. тісно співпрацювала з союзними військами, що надавали їй матеріально-технічну допомогу.

Після закінчення війни ЮНРРА сконцентрувала основну увагу на репатріації, адже більшість вимушених переселенців прагнули повернутися додому. Держави, що надали їм тимчасовий притулок, були зацікавлені у цьому. Окрім того, угоди 1945 року Ялтинської та Потсдамської конференцій передбачали якнайшвидшу репатріацію радянських громадян у СРСР. Так, в період з травня до вересня 1945 р. ЮНРРА сприяла репатріації близько 7 мільйонів осіб. Але в цій роботі виника-

ло дедалі більше проблем. Серед репатрійованих було близько 2 мільйонів радянських громадян, багато з яких не бажали повертатися, однак людей відправляли у країни проживання часто не рахуючись з їхніми бажаннями. До 1946 р. розгорнулася широка дискусія щодо повноважень ЮНРРА. Західні країни обстоювали думку про те, що люди вправі особисто вирішувати – повертатися додому чи ні, а їхній вибір не повинен впливати на якість допомоги. США прямо засуджували політику ЮНРРА з репатріації [5].

Всередині ООН питання репатріації також займало особливе місце. Гострі дискусії у Раді Безпеки ООН на цю тему зачіпали основу корінних ідеологічних розбіжностей, що розділяли в той час Схід і Захід. Внаслідок суперечностей, уряд США, який фінансував ЮНРРА на 70 відсотків, відмовився продовжити її мандат на 1947 р. та наполягав на створенні організації у справах біженців вже з іншою орієнтацією. Така організація була створена на другій сесії Генеральної Асамблеї ООН у липні 1947 р. і отримала тимчасовий мандат на реєстрацію, захист, переселення і репатріацію біженців [6]. Тобто діяла вона як непостійна спеціалізована установа ООН. Її функції охоплювали репатріацію, встановлення особи, реєстрацію і класифікацію, допомогу, правовий та політичний захист, транспортування, переселення та допомогу при поселенні. Прогнозувалась її діяльність до 1950 р.

Статут Міжнародної організації у справах біженців (МОСБ) визначає основною метою організації «заохочення та надання всілякої допомоги (біженцям) щодо якнайшвидшого повернення в країну їхньої громадянської приналежності чи постійного місця проживання у минулому». Однак по відношенню до цього завдання у резолюції Генеральної Асамблеї ООН зроблено застереження про те, що «ані біженці, ані переміщені особи не можуть бути примушені до повернення в країну свого походження». З липня 1947 р. по січень 1952 р. МОСБ надала допомогу у переселенні понад одного мільйона біженців у треті країни, в репатріації 73 тис. осіб та вжила заходів з облаштування 410 тис. переміщених осіб, що залишилися у своїх власних державах.

Внаслідок політичної напруги діяльність МОСБ мала суперечливий характер і здійснювалась в умовах дефіциту фінансових засобів (лише 18 з 54 держав-членів робили внески в бюджет Організації). Окрім того, з 1950 р. почалась нова ера еміграції, і МОСБ не спроможна була вирішити складну ситуацію, як наслідок – у лютому 1952 р. офіційно припинила існування.

Було очевидним, що для допомоги біженцям потрібна активізація міжнародних зусиль у рамках самої ООН. Тому ще до спливу терміну мандата МОСБ стало обговорюватися питання про створення організації, яка б взяла на себе її функції.

Ще у 1949 р. Генеральна Асамблея ООН визначила: проблема біженців є міжнародною за своїм розмахом та характером; жоден із біженців чи переміщених осіб, що остаточно та абсолютно добровільно висловили вагомні причини свого не-

бажання повернутися на батьківщину, не повинен примушуватися до цього; майбутнє таких біженців та переміщених осіб мусить стати об'єктом діяльності міжнародного органу, який необхідно створити.

У своїй резолюції 319А (IV) від 3 грудня 1949 р. Генеральна Асамблея постановила заснувати Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців. Управління було створено як допоміжний орган Генеральної Асамблеї 1 січня 1951 р. на трирічний період. З того часу мандат УВКБ періодично продовжується на наступні п'ятирічні періоди.

Мандат УВКБ ООН заснований на його Статуті від 1950 р., яким УВКБ ООН наділяється правом «під егідою Організації Об'єднаних Націй приймати на себе обов'язок щодо надання міжнародного захисту біженцям». У цьому контексті «міжнародний захист» є основною функцією УВКБ ООН і вона може бути визначена як сукупність дій, що направлені на забезпечення основних прав біженців і на підвищення їхньої фізичної безпеки та захисту, починаючи з надання захисту, притулку і поваги основних прав людини, включаючи принцип не висилання, без яких безпека або навіть виживання біженця знаходяться під загрозою, і закінчуючи «виключно досягненням надійного рішення, в ідеалі – через відновлення захисту у країні походження біженця» [7, 148].

Для виконання мандата УВКБ ООН сприяє укладанню міжнародних конвенцій щодо захисту біженців, здійснює спостереження за відповідністю дій урядів нормам міжнародного права і, в певних випадках, забезпечує матеріальну підтримку у вигляді провізії, води, житла та медичного обслуговування для відповідних осіб. З міжнародним захистом, що надається УВКБ ООН, тісно пов'язане розв'язання довгострокових проблем біженців у трьох основних напрямках: добровільна репатріація, інтеграція у країнах, де біженці зверталися за притулком, переселення у треті країни.

В контексті міждержавних дискусій з приводу ролі УВКБ ООН у міжнародному захисті було встановлено, що разом з державами «УВКБ ООН прагне покращити розуміння і забезпечити однорідне тлумачення визнаних міжнародних принципів, які регулюють режим біженців. Таким чином, покращення відповідних механізмів і процедур реєстрації, прийняття, визначення і інтеграції служить не тільки інтересам відповідних країн, а також інтересам міжнародного співтовариства, оскільки це сприяє стабілізації руху населення та забезпеченню повноцінного життя тих людей, які позбавлені міжнародного захисту» [8].

У цьому ж році було прийнято Конвенцію ООН, що стосувалася статусу біженців і склала основу діяльності УВКБ ООН. Поняття «біженець», подане у Конвенції 1951 р., застосовувалося лише до осіб, які стали біженцями в результаті подій, що мали місце до 1 січня 1951 р. Однак це часове обмеження пізніше було знято Протоколом 1967 р. до Конвенції. Таким чином, Конвенція про статус біженців 1951 р. та Протокол

1967 р. до неї (Протокол є самостійним правовим документом) залишаються найважливішим та єдиним універсальним міжнародно-правовим актом щодо біженців.

Конвенція ООН про статус біженців 1951 р. є важливою в двох відношеннях. По-перше, хоча спочатку вона стосувалася тільки біженців з Європи, в ній міститься загальне визначення біженця як особи, яка перебуває поза межами своєї країни, і як особи, яка не має можливості повернутися внаслідок обґрунтованих пересторог стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, громадянства, політичних переконань чи належності до визначеної соціальної групи. Це означає, що особи, переміщені в межах власної країни, не підпадають під визначення біженців. По-друге, в Конвенції визнається, що особи, які підпадають під визначення біженців, повинні користуватися конкретними правами і що допомога їм не повинна стати лише питанням благодійності. Конвенція покладає на держави, що її підписали, обов'язки, основним з яких є так званий принцип не висилання, тобто заборону повертати біженців проти їх волі на територію, де вони бояться переслідувань.

З 1950 р. міжнародне співтовариство займалося проблемою біженців послідовніше і більш глобально, але у відносинах між різними сторонами, що брали участь у вирішенні проблем внутрішнього переміщення, завжди існували непорозуміння і напруга. Така напруга особливо відчутна у відносинах УВКБ ООН з різними державами. З одного боку, держави виступають партнерами УВКБ ООН. Вони створили основу міжнародного законодавства щодо біженців, яким УВКБ ООН керується в роботі, вони представлені у Виконавчому комітеті УВКБ ООН, вони надають засоби, без яких Управління не змогло б діяти, а також вони дають згоду на операції УВКБ ООН в своїх країнах. З іншого боку, УВКБ ООН змушене висувати претензії за те, що їх дії стають причиною напливу біженців, чи за те, що вони не надають відповідної допомоги та захисту біженцям та особам, які шукають притулку.

У 60-і роки основна діяльність УВКБ ООН все більше зміщалася за межі Європи через закінчення європейського панування на Африканському континенті, що було пов'язано з війнами, які, своєю чергою, спричинили хвилю біженців. Значною подією також стала розробка Організацією африканської єдності (ОАЄ) в консультаціях з УВКБ ООН своєї власної регіональної конвенції про біженців. На відміну від Конвенції 1951 р., сюди було внесено важливі доповнення. По-перше, хоча ні в одній міжнародній конвенції не визнавалось право особи на притулок, Конвенція ОАЄ зобов'язує держави зробити «все можливе ... для прийняття біженців та забезпечення поселення». По-друге, вона розширює гарантію заборони висилання. Жоден біженець не може підлягати «таким мірам, як відмова у пропуску через кордон, повернення чи виселення, в зв'язку з чим така особа буде вимушена повернутися на ту територію чи

залишатися на тій території, де її життю, недоторканності чи свободі загрожувала б небезпека». По-третє, в ній вперше в міжнародно-правовому контексті сформульовано принцип добровільності репатріації. По-четверте, в ній визначено обов'язки країни, що надає притулок та країни походження: передбачається, що біженці не можуть бути покарані за те, що залишили країну, і що їм повинна надаватися всяляка допомога з повернення на батьківщину. Ця Конвенція вступила в силу у 1974 р. і відтоді теж є частиною правової основи всіх видів діяльності УВКБ ООН в Африці.

У 70-і роки сфера діяльності УВКБ ООН розширювалась у міру появи проблем з біженцями в нових незалежних державах. З часу Другої світової війни і до початку 70-х років практично всі колонії Азії здобули незалежність. І тут зміни відбулись не без збройних сутичок, зокрема на Індійському субконтиненті. За деякими даними в той час переміщеними стали 14 мільйонів осіб. Кризова ситуація супроводжувалась гострими проблемами в галузі охорони здоров'я, почалася епідемія холери. Але в міру завершення війни біженці могли повертатися додому.

У 80-х роках поява потоків біженців привела до зростання числа таборів та інших видів організованих поселень в країнах, що надавали притулок біженцям. Хоча чіткого визначення поняття «табір біженців» не існує, цей термін використовується для означення поселень різних за розміром і характером. В цілому табори біженців є огороженими зонами, в яких перебувають виключно біженці і ті, хто їм допомагає, де біженцям забезпечено захист і допомога доти, доки вони не зможуть повернутися в безпечні домівки або не будуть переселені в інше місце. Однією з серйозних проблем, що виникають в таборах, є те, що місцева влада не в змозі забезпечити біженцям захист, оскільки такі табори можуть міститися в зоні конфлікту чи приймати велику кількість біженців. Саме з причини великої кількості біженців в таборах країн Центральної Америки в листопаді 1984 р. група представників урядів, вчених та юристів країн Центральної Америки, Мексики, Панами зібралися в Картахені (Колумбія) і прийняли документ, що дістав назву Картахенської декларації про біженців, в основу якої покладено Конвенцію 1951 р. У ній розширено визначення біженця, подане в Конвенції ООН 1951 р., — включено тих осіб, які покидають свою країну, оскільки їх життю, безпеці чи свободі загрожує всезагальне насилля, іноземна агресія, внутрішні конфлікти, масові порушення прав людини чи інші обставини, що призводять до серйозного порушення громадського порядку.

Основні повноваження УВКБ ООН незмінні ще з 1950 р., однак за останні роки істотно змінилося середовище, в якому діє УВКБ ООН, а також види його діяльності.

1. Значно розширився масштаб операцій УВКБ ООН. Спочатку організація займалась вирішенням проблем приблизно 400 тис. біженців, що покинули домівки у результаті Другої

світової війни. Відтоді вона надала допомогу біля 30 мільйонам осіб і має відділення більше ніж у 120 країнах світу.

2. Розширився діапазон операцій УВКБ ООН. Нині вони не обмежуються лише сприянням переселенню біженців, до їх числа входить надання матеріальної допомоги, такої як забезпечення продовольчими товарами та житлом, а також надання послуг в галузі охорони здоров'я, освіти та інших сферах соціального захисту. Прагнучи уникнути недиференційованого ставлення до біженців, УВКБ ООН розробило також спеціальні програми надання допомоги конкретним групам людей, таким як жінки і діти, підлітки, літні люди, особи з фізичними вадами тощо.

3. Постійно зростає коло тих, хто отримує допомогу від УВКБ ООН. З роками організація розробила програми сприяння не тільки біженцям, а й іншим категоріям осіб, в тому числі переміщеним в межах власної країни, тим, хто повернувся в рідні місця, тим, хто шукає притулку, апатридам, групам населення, що постраждали від бойових дій, та ін. Розширення сфери діяльності УВКБ ООН відбувається у повній відповідності Статуту цієї організації, ст. 1 якого приписує віднайти «кінцеве вирішення проблеми біженців», тимчасом як у ст. 9 передбачається, що ця організація «займається такими іншими видами діяльності ... які можуть визначитися Генеральною Асамблеєю». Низка резолюцій Генеральної Асамблеї забезпечила правову основу для багатьох видів діяльності УВКБ ООН, що стосуються інших груп населення.

4. Істотно зросла кількість міжнародних установ та організацій, що беруть участь в здійсненні програм, метою яких є захист біженців та інших переміщених осіб, а також надання їм допомоги. На початку 50-х років партнери УВКБ ООН були небагаточисельними. До 1990 р. до числа його партнерів входило більше 500 неурядових організацій. Крім того, Генеральний секретар ООН дедалі частіше звертався до УВКБ ООН з проханням діяти як основна гуманітарна установа ООН у надзвичайних ситуаціях. Крім цього, УВКБ ООН почало співпрацювати з іншими установами ООН, силами ООН з підтримки миру, іншими багатонаціональними збройними силами, регіональними та правозахисними організаціями, а також з цілим рядом інших міжнародних та національних структур.

5. Організація дедалі частіше діє в регіонах, де обстановка є нестабільною і швидко змінюється, а також там, де продовжуються збройні конфлікти. Спочатку УВКБ ООН працювало лише в країнах, які надавали притулок, безпечних і яких не торкнулися збройні конфлікти. Нині працівники УВКБ ООН часто перебувають в епіцентрі бойових дій, наражаються на небезпеку.

6. Якщо характер попередніх організацій, що займалися проблемами біженців, можна назвати дорадчим, то діяльність УВКБ ООН, особливо в роки після закінчення «холодної війни», навпаки, характеризується як попереджувальна, орієнто-

вана на країну походження та цілісна. Попереджувальною вона є тому, що організація значно більш підготовленою брала участь у заходах, метою яких було запобігання порушенням прав людини, ситуаціям, які сприяють переміщенню населення. Вона є орієнтованою на країну походження, оскільки в стратегії УВКБ ООН все більша увага приділяється не тільки обов'язкам країн, що приймають біженців, а й на обов'язки країн, які покидають біженці. Цілісною організація є тому, що прагне сприяти впровадженню більш комплексного підходу щодо проблеми вимушеного переселення.

Висновки. Зміни характеру міжнародної міграції як важливого аспекту розглядуваної проблеми поставили перед світовим співтовариством завдання: керувати переміщенням населення таким чином, щоб захищати права людини й гуманітарні принципи, особливо – інститут притулку; оберігати законні інтереси біженців, які прибули в ту чи іншу країну; за можливості знімати або зменшувати тиск, що примушує таку кількість людей шукати більш безпечно та надійне майбутнє за межами своєї вітчизни; визначати, чи могли б біженці залишитися в країні, що надає їм притулок.

Норми міжнародного права, що застосовуються до біженців, є численними та неоднорідними,

тому єдиний погляд на їхнє місце у системі сучасного міжнародного права відсутній. Специфіка правового статусу біженців полягає у тому, що вони водночас наділені основними правами людини, які застосовуються до всіх осіб незалежно від статусу мають загальний характер, і користуються правами та привілеями, властивими лише біженцям, якими вони наділені на підставі спеціальних універсальних і регіональних міжнародних угод. Отже, міжнародне право захисту прав біженців можна вважати інститутом у складі галузі міжнародного права захисту прав людини. При цьому інститут захисту прав біженців є настільки розвиненим, що має ряд своїх особливостей, зокрема щодо співвідношення та взаємодії із рештою норм галузі міжнародного захисту прав людини, серед яких:

- 1) саме порушення прав людини, насамперед принципу заборони дискримінації, є причиною потоків біженців;
- 2) необхідною умовою добровільного повернення біженців до країн свого походження є відновлення поваги й додержання всіх категорій прав людини;
- 3) біженці нарівні з іншими людьми користуються можливостями міжнародного механізму контролю за додержанням міжнародних угод у сфері захисту прав людини.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Павлова Л. В. К вопросу о понятии «беженец» в международном праве / Л. В. Павлова, Ю. Л. Сарашевский // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 1998. – № 2. – С. 12-19.
2. Соглашение о выдаче удостоверений личности русским и армянским беженцам, о дополнении и внесении изменений в Соглашения от 5 июля 1922 г. и 31 мая 1924 г.; Соглашение о распространении на другие категории беженцев некоторых мер, принятых в пользу русских и армянских беженцев; Временное соглашение о статусе беженцев, прибывающих из Германии; Конвенция о статусе беженцев, прибывающих из Германии; Дополнительный протокол к Временному соглашению и Конвенции о статусе беженцев, прибывающих из Германии, подписанным в Женеве соответственно 4 июля 1936 г. и 10 февраля 1938 г. // Сборник международно-правовых документов и национальных законодательных актов по вопросам беженцев / сост. Ю. Л. Сарашевский, А. С. Селиванов. – Минск : Тесей, 2000. – С. 8-42.
3. Введение в вопросы международной защиты беженцев. Защита лиц, находящихся в компетенции УВКБ / Департамент Международной защиты Управления Верховного Комиссара ООН по делам беженцев. – Женева, 2005. – 193 с.
4. Нахлик С. Е. Краткий очерк международного гуманитарного права // Международный Комитет Красного Креста. – Женева, 1994. – 60 с.
5. Положение беженцев в странах мира. Найти решение // УВКБ ООН. – М. : Интердиалект, 2006. – 286 с.
6. Организация Объединенных Наций. Центр по правам человека. Права человека: изложение фактов №20. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet20ru.pdf>
7. Тайлер А. Роль управления Верховного Комиссара по делам беженцев ООН в процедуре предоставления убежища / Алекс Тайлер // Содействие правовой и административной реформам в Украине в сфере миграции и защиты беженцев согласно нормам и стандартам Европейского Союза. Практическое руководство по вопросам убежища. 2005. – С. 148-153.
8. Executive Committee of the High Commissioner's Programme, Standing Committee, 'Overview of Regional Developments (Oct-Dec.1995) // UN doc. EC/46/SC/CRP.11. – 4 Jan.1996. – Para 2'.

Kotlyar O. I. Создание и развитие деятельности международных организаций по предоставлению помощи беженцам

Рассмотрен процесс становления и развития института беженца. Автор отмечает, что статус беженца занимает правовое пространство, которое характеризуется, с одной стороны, принципом суверенитета государства и связанным с ним принципами территориального верховенства и самосохранения, а с другой стороны – гуманитарными принципами, вытекающими из норм международного права и договоров.

Ключевые слова: беженец, конвенционный беженец, международное гуманитарное право, права человека

Kotlyar Olga. The formation and development of the international organizations activities in providing of the assistance to refugees

The article researches the process of formation and development of the refugee institute. The author notes that refugee status covers the legal sphere which is shaped by the principles of state sovereignty and territorial superiority and, in the same time, by the humanitarian principles which are managed by international law norms as well as international treaties.

Key words: refugee, conventional refugee, international humanitarian law, human rights